СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 241. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 15-го жовтня 1940. No. 241. Jersey City, N. J., Tuesday, October 15, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ в ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НОВІ ВОЄННІ БАЗИ ДЛЯ АМЕРИКИ

БУЕНОС АЙРЕС (Аргентина). — В добре поінформованих колах говорять, що треба сподіватись у короткому часі, що Бразилія і Чіле відступлять Злученим Державам Америки нові бази, для розбудови там воєнних доків, летнищ, складів газоліни та амуниції. Після всякої правдоподібности Чіле відступить базу на Вальпарайсо, а Бразилія недалеко Пара. Є також можливість, що тепер згодиться на відступлення бази недалеко гирла ріки Плята, Уругвай. Представники Злучених Держав Америки вже здавна робили заходи в Уругваю, щоб дістати там бази. Але уряд Уругваю, під натиском „одної сусідської держави", (Аргентини), відмовився це зробити. Він давав Злученим Державам дозвіл на будову баз, але під услівям, що до тих баз можна буде заїзджати всім кораблям полудневоамериканських країв. Злучені Держави відкинули цю пропозицію. Тепер Аргентина не натискає на Уругвай і останній склонний приняти первісну пропозицію Америки.

ОБОРОНА ЗАХІДНЬОЇ ПІВКУЛІ.

ДЕЙТОН (Огайо). — Президент Рузвелт виголосив промову, в якій сказав, що завданням Злучених Держав Америки є розбудувати таку мілітарну силу, щоб бути в змозі обороняти цілу західню півкулю, включаючи до неї всі американські краї. „Один за всіх, всі за одного", це клич теперішньої американської заграничної політики, говорив Рузвелт. Він щераз підкреслив, що Америка далі помагатиме Англії, яка в Европі осталась одиноким свободолюбним краєм, ставляючим опір диктаторам.

ЗАКИДИ ВИЛКОГО.

ОЛБАНІ. — Вендел Вилкі закинув теперішньому урядові, що він, хоч дуже багато говорить про збροєння та дуже погрожує диктаторам, в дійсности спиняває розбудову американських збройних сил. Передусім він спізнився з тим збροєнням. Коли вибухла війна, він навіть тоді отягався, щоб озброїти край. Щобільше, коли Гітлер поконав Францію і показалась виразна потреба поспішно озброювати край, теперішний секретар Моргентав провадив таку фінансову політику, яка гальмувала розбудову мілітарного промислу. Моргентав, говорив Вилкі, опирався довгий час, щоб власникам фабрик дозволити шляхом зменшення податків стягнути ті гроші, які вони вложать у розбудову воєнного промислу. Щойно недавно зроблено цю слушну уступку фабрикантам і воєнний промисл рушив вперед. Та це могло бути зроблене далеко окорíше, говорив Вилкі.

МОРГЕНТАВ ЗАПЕРЕЧУЄ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар Моргентав заперечив твердження Вилкого, начеб він навмисно спинював розбудову воєнного промислу, не дозволяючи фабрикантам шляхом зменшення податку стягнути собі гроші за будову нових воєнних фабрик. Моргентав проте заявив, що не хотів фабрикантам робити жадних полекш і виїмків, коли ходить про плачення податків.

ҐЕЙНС ПРОТИ МОРҐЕНТАВА.

ВАШИНҐТОН. — Бувший асистент Моргентава в департаменті фінансів, Гейнс, заявив, що Вилкі має рацію. Моргентав дійсно так маніпулював фінансовою політикою, що вона ставала на перешкоді розбудові американського воєнного промислу. Кожному було відомо, тимбільше Моргентавові, що коли капітал не дістане запевнення, що уряд улекшить йому відбір грошей з новопобудованих воєнних фабрик, які добрі лиш на короткий час, то капітал не схоче напливати до воєнного промислу. Через політику Моргентава дійсно Америка втратила чимало місяців дорогого часу, казав Гейнс.

ПОМЕР ТАМ МИКС.

ФЛОРЕНС (Арізона). — Тут помер в часі нещасливого автомобілевого випадку славний колись фільмовий артист, „кавбой" Там Микс. В тихих фільмах він був популярним і улюбленим артистом, відіграючи разом зо своїм вишколеним конем Тонім майже все ролі американських „кавбоїв". Микс був вже старшим чоловіком, учасником трьох воєн, в яких нераз відзначився відвагою. Кавбоєм він був у дійснім житті. Їздив знаменито конем та вмів на нім виробляти ріжні штучки. Коли впровадили говорячі фільми, він зійшов зо сцени. Все говорив, що вмре як „кавбой", себто не природною смертю.

10 СТЕЙТІВ УСУНУЛО КОМУНІСТИЧНУ ПАРТІЮ ВІД ВИБОРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Десядь стейтів — Арізона, Арканзас, Джорджія, Ілиной, Індіяна, Канзас, Кентоки, Огайо, Вашинґтон і Вест Верджінія — заборонили комуністичній партії висувати в надходячих загальних виборах своїх кандидатів на уряди, тому, що згадана партія прямує до насильного повалення теперішнього устрою і конституції.

РУЗВЕЛТ ЗАКЛИКАЄ ДО ЖЕРТВЕННОСТИ

Президент Рузвелт виголосив минулої неділі вечором радієву промову, в якій закликав американців, щоб відзивались прихильно до ріжних покликів на добродійні цілі. Президент не називав по імени, на які саме добродійні цілі треба складати жертви, а зазначив, що вже сама жертвоадійність з боку широкого загалу скріпляє той загал морально і вчить його ідеалізму. Саме тепер, в обличчі небезпеки зза границі, американська нація повинна перейматись духом жертвенности, посвяти і відданости якимсь вищим цілям. Таке духове наставлення сціплює націю і робить її морально сильною на ріжні зверхні удари, говорив президент.

ФЛИН ВІДПЕКУЄТЬСЯ НІҐЕРСЬКОЇ ЛЕТЮЧКИ

Едвард Флин, голова демократичного національного комітету, заявив, що він цілком не має нічого спільного з летючкою, виданою ніґерською секцією згаданого комітету, яка в негідний спосіб таврує Вендела Вилкого, републиканського президентського кандидата, зате лише, що він походить з німецького роду. Флин сказав, що цеї летючки не бачив перед друком ні він сам, ні директор пропаґанди згаданого комітету. Про неї довідався він щойно з газет. Її видруковано без дозволу, поламавши приписи демократичного комітету. Ця летючка, це „дурний документ", говорив Флин. В подібний спосіб натаврували цю летючку також деякі чільні особи зпосеред кольорової раси.

ПЛАТИ „БІЛОКОВНІРЦЕВИХ РОБІТНИКІВ"

Головний директор відділу плат і годин праці, в департаменті праці, полк. Филип Флемінґ, означив щераз, кого треба зачисляти до білоковнірцевих робітників та яку треба платити їм плату. Офісові урядники, які займають посаду, що має нагляд над іншими та які дістають найменше по $30 тижнево, зачисляються до „виконної категорії" і вони можуть працювати більше, чи менше годин в тиждень і не мають права домагатись півтораразової заплати за години понад 40 тижнево. Та з другого боку інтелектуальні робітники, як газетярі, письменники, мистці, що дістають по $200 місячно або менше, коли не займають виконних позицій, мають право домагатись півтораразової заплати за години понад 40 тижнево.

ДОНОСЯТЬ ПРО ВЕЛИКУ БРИТІЙСЬКУ ПОБІДУ НА ФРАНЦУЗЬКІМ ПОБЕРЕЖУ

Асошейтид рес подає на підставі „невтральних донесень", що британські летуни збомбардували і цілком знищили два ворожі кораблі в Лоріент, при чому мало згинути понад 3,000 німецьких вояків.

ІТАЛІЙЦІ РОЗПИСУЮТЬСЯ ШИРОКО ПРО МОРСЬКУ БОРОТЬБУ НА СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРІ

Італійська преса переповнена коментарами про воєнний комунікат, що доносить про „велику морську битву під Мальтою", підчас якої італійці мали затопити британський кружляк, що мав 7,000 поємности, а далі один контрторпедовець і два торпедові човна. Далі мали італійці ушкодити один британський корабель, що приміщує літаки і один кружляк тяжкого калібру. Супроти того, що про цю битву, яка мала відбутись в пятницю і суботу, нема згадки в британських воєнних комунікаті, тяжко щонебудь певного сказати. Замітне теж те, що італійці „признаються", що втратили підчас цеї битви один контрторпедовець і два торпедові човна. Але зазначують, що втрати треба числити після тон поємности, а тоді буде виходити, що італійці втратили 2,000 тон, а британці 7,000.

ВИНИЩУЮТЬ ПЕРЕДОВСІМ ФАБРИКИ І СКЛАДИ МУНІЦІЇ

Британські налети на Німеччину продовжуються день за днем. З щоденних комунікатів видно, що британці далі звертають увагу головно на склади муниції й газоліни. Фабрики зброї Крупа є бомбардовані буквально кожного дня.

КОНЦЕНТРУЮТЬ СКЛАДИ ҐАЗОЛІНИ В СІНҐАПУР

Американські нафтові компанії, що ведуть бизнес на Далекому Сході, зачали випорожнювати склади нафти і газоліни та перевозити їх з Шангаю і Гонг Конг до британської морської бази в Сінгапур. Звідтам, як можна легко догадатись, будуть висилати газоліну до Китаю, щоб підпомагати китайську армію, що ставить опір японцям.

ВИЛКІ В НЮ ЙОРКУ. — Не дивлячися на дощ, тисячі людей зібралися на Таймс Сквері в Ню Йорку, щоби побачити й почути републиканського кандидата. На великому образку він зазначений білим колесом. На менчій світлині Вилкі втирає зо себе кроплі дощу.

СОВЄТСЬКІ ВІЙСЬКА НАД РУМУНСЬКОЮ ГРАНИЦЕЮ

БУКАРЕШТ. — Совєти громадять поспішно великі військові сили вздовж совєтсько-румунської границі. Доносять з Черновець, столиці Буковини, що ціле місто евакуоване. Далі подають, що як коло Черновець, так і в інших пограничних околицях, Совєти будують летунські поля. Знову з місця, де Прут впадає до Дунаю, доносять, що це місце обсаджене тепер далекосяглими совєтськими гарматами.

Що це означає?

На те відповідають в дипломатичних колах, що є виключене, щоб Совєти розпочали з Німеччиною війну. Всі воєнні рухи, як кажуть, мають хіба тільки таке значення, що Совєти хочуть знову використати ситуацію і знову щось виторгувати, ніби за мовчанку. Питання тільки, що їм може Німеччина тепер дати, бо вона зобовязалась боронити Румунію в її теперішних границях. Та знову інші кажуть, що тепер значить якесь там зобовязання?

МАЛИ ЗАТОПИТИ ДВА РУМУНСЬКІ СУДНА.

БУКАРЕШТ. — В Урядових колах говорять, що в устю ріки Дунаю совєтські воєнні Кораблі мали затопити два румунські патрольні судна.

НІБИ „ВИПЕРЕДИЛИ" БРИТІЙЦІВ.

БЕРЛІН. — Офіційно вияснюють, чому німецькі війська знайшлися в Румунії. Отже кажуть, що тим „випереджено" британців, що вже були рішені заатакувати румунські нафтові поля, щоб таким чином відтяти Німеччину від румунської нафти.

В ІТАЛІЇ ВИПРАВДУЮТЬ НІМЕЧЧИНУ.

РИМ. — Італійська преса виправдує націстівську владу за висилку війська до Румунії. Каже, що Велика Британія плянувала напад на Румунію через Туреччину. А далі подає, що кожний завважив часті саботажні акти на нафтових румунських полях, що, очевидно, в Італії вважається „британською саботажною акцією".

СОВЄТИ НЕ МОЖУТЬ СТАВИТИ ОПОРУ.

ІСТАНБУЛ. — Такої думки є американський кореспондент Гедіе, що недавно покинув Совєти, а тепер перебуває в Туреччині. Він каже, що в Кремлі сидять „реалісти", що не дурять себе нічим і добре здають собі справу з того, що їх може ждати з боку Німеччини. Вони цілком певно глядять з невдоволенням і страхом на те, як Німеччина всадовилась в Румунії. Але проте нічого тепер не зроблять такого, чим би вразили Німеччину. Навпаки, це будуть їй тепер більше доставляти, що треба, ніж попередно. Але, як настане пізна осінь і зачнуть падати дощі, тоді може ситуація змінитись, бо Совєти числять, як числила теж і Польща, на — болото, що є природною перешкодою для моторизованої німецької армії.

НЕ НАПАДЕ НА ТУРЕЧЧИНУ.

ІСТАНБУЛ. — Ось це має бути те все, чого може надіятись Туреччина з боку Совєтів, колиб на неї напали держави „осі".

УСПІШНІ „ВЕЛИКІ МАНЕВРИ".

МОСКВА. — „Красная Звезда" стверджує, що в Одеській воєнній окрузі відбулись маневри на величезні розміри, на яких використано ті досвіди, які принесла з собою „друга імперіялістична війна". Це відносилося до летунства й моторизованих відділів.

ЯПОНІЯ І СОВЄТИ.

ШАНГАЙ. — Усе промовляє за те, що в скорому часі прийде до підписання договору про ненапад між Японією і СССР.

ЯПОНІЯ І ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

ТОКІЮ. — Хочемо зробити цілий світ одною великою родиною. Це є та ідея, що присвічує японському народові від 2,600 років. Це є старий японський принцип, щоб „цілий світ був під одним дахом". А Злучені Держави повинні бути теж під тим спільним дахом. Таке заявив на публичнім зібранню Мацуока японський міністер заграничних справ. Казав, що Японія змагає разом з Німеччиною й Італією до „нового порядку" в світі, а цей порядок не буде нічим іншим, а тільки здійсненням старого японського принципу. З його мови виходило, що Японія до війни не піде, якщо Німеччина й Італія самі дадуть собі раду, але як зачнуть програвати, то Японія стане їм помагати. Далі Мацуока говорив ще про відносини Японії до Китаю, зазначуючи, що Японія не хоче воювати з китайцями, а бажає з ними „чесно замиритись".

АРЕШТУЮТЬ КОМУНІСТІВ.

ВІШІ. — Французький уряд продовжує арешти серед комуністів не тільки в самій Франції, але в африканських кольоніях, зокрема в Альжирі.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

В Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МИ - І НАШІ ВИСТАВИ

Ми — це публика, що бере своєю присутністю участь у святочних концертах, академіях, театральних виставах і подібних виявах нашого культурного життя в Америці. Вистави — це концерти, академії й театральні вистави. Це теж ті, що виступають та займаються влаштуванням таких вистав. Знову окрему сторінку становлять програми і пєси, про що требаб і окремо говорити.

Думаємо, що обовязково треба про ті справи заговорити в пресі, а далі й по громадах і орґанізаціях, бо надійшов час, коли зачинається сезон ріжних національних свят, чи взагалі концертів і театральних вистав. Колиж на тому місці звертаємо на них увагу, то значить, що справа важна і пекуча.

Усі ми відчуваємо потребу піти на добрий концерт, до гарної галі, де почулиб гарну пісню і музику чи обдуману промову, бо хочемо наповнити наше серце й наш ум новими вражіннями і думками. Тому й влаштовуємо такі концерти, що звеличують славних героїв, чи важні історичні події, чи славних людей, поетів чи мислителів. Очевидно, що від нашого бажання до здійснення дуже далеко. Ми свідомі цього, бож треба числитись з нашими недомаганнями і перешкодами, з браком відповідних сил і матеріяльних засобів, а навіть з браком відповідного матеріялу для програми. Усе те беремо під увагу і самі дораджуємо іншим на те уважати, коли беруться критикувати наші вистави. Але одно домагання таки мусимо поставити обовязковим. А це те, що в яких обставинах не доводилось би нам влаштовувавати наші концерти чи театральні вистави, то так мусить бути, щоб вони були культурні хоч з цього боку, де та культура нічого не коштує, де її можна виявити і в найбіднішій салі й в найгірших обставинах. Бо чейже всюди можна входити до галі й виходити з неї з повагою. Всюди можна заховуватись поважно. Всюди можна заставити дітей (і старших дітей!) щоб не бігали, не галасували і не псували того святочного настрою, який намагаються викликати ті, що на сцені. І можна налерти на присутніх, щоб ніхто не курив і не робив коршми з тої концертової галі, якій і без цього часто бракує свіжого повітря. І треба хористам чи аматорам знати, що на них, що виступають в національних строях, звернені очі публики не тільки на сцені, але й потім, як вони виходять на галю. Значить і тут треба вважати, щоб поводити себе гідно. І треба обовязково ставитись поважно до того співу, чи до тої ролі, з якою виступається на сцені. Не можна зневажати національного свята і публики, що прийшла святкувати, невмінням ролі чи легковажним співом, часто непідготовленим як треба наслідком лінивства хористів, що не приходять на проби.

Хай буде завжди на галі спокій і повага. Принаймні так довго, поки в спокою і повазі не відспівано національних гимнів. Шануймо гідно тих героїв та ті відспівано гимнів. Шануймо гідно тих героїв та ті події, в яких честь даємо вистави. І шануймо себе самих.

ЧИ Є ЗАГРОЗА ДИКТАТУРИ В АМЕРИЦІ?

Чимраз частіше роздаються в Америці голоси, які перестерігають суспільність перед диктатурою і тоталізмом. Недавно Джан Т. Флин в нюйорськім „Ворлд Телеґрам" без обиняків закинув теперішньому урядові, що він крок за кроком впроваджує тоталітарний, фашистівський режім. Флин наводить порівнання між фашистівським корпоративізмом і законом Ваґнера, чи законом про години праці і висоту заробітньої платні, та каже, що в основі те саме роблять фашисти. В імя суспільних полекш фашисти впроваджують ріжні диктаторські міри і вкінці все обертають у диктатуру та славословлять її як ціль саму для себе. Флин наводить заклик маршала Петена, якого уряд, як відомо, стає чимраз виразніше на шлях фашизму, і порівнує той заклик із подібними закликами теперішнього американського уряду, кажучи, що подібність дуже велика.

4. жовтня б. р. той сам Флин, у тій самій ґазеті, знову порушує ту саму тему, але в звязку з законом Ґуфія, на основі якого уряд має право накладати ціни на вуголь. Флин каже, що це теж фашистівський закон, і то найчистішої форми. Дослівно він каже таке: „Вдійсности комісія мягкого вугля є одним із найрізкіших фашистівських кроків, повзятих нашим американським урядом. І коли хтось говорить, що „тут цього не може бути", вистарчить вказати лиш на цю вуглеву комісію — закон Ґуфія".

Артур Крок, чільний американський журналіст, що за свої вашинґтонські репортажі одержав нагороду Пуліцера за минулий рік, також постійно перестеріґає, що теперішний уряд потрошки, але постійно, підкопує чисто демократичні основи суспільного американського устрою в той спосіб, що вперто викликує недовіря і ворожість до вільної американської преси. Уряд хоче защіпити людям таку думку, що пресі нема що вірити, бо вона говорить брехню; треба вірити лиш тим новинкам, які випливають з урядових кол. А це власне перші засоби, якими послугувались европейські диктатори, каже Крок.

Ті самі перестороги постійно повторяє, як відомо, теж і колюмніст Гю Джансон.

Дуже часті перестороги про загрозу фашизму в Америці висказують ще й ріжні бизнесмени. Вони закидають урядові, що той в демаґоґічний спосіб викликує ґризню між власниками фабрик і їх завідателями та робітниками, прибираючи фальшиву позу оборонців робітників. Найтяжче зо всіх обвинувачують Рузвелта в диктатурі і тоталізмі републиканці, зокрема під сучасну пору, коли надходять вибори.

В тих закидах є чимало слушности, але треба зазначити, що багато реформ, які переводить нині уряд президента Рузвелта, а які є так подібні до „фашистівських", є конечні і без них годі обійтись. Що вони мають схожість до фашизму, це не вина Рузвелта. Це вина загальних обставин, в яких знайшовся світ, зокрема народи західньої цивілізації. Ці обставини змушують всіх впроваджувати певні подібні до себе реформи. Ці реформи можна порівнати до певної міри до зимової одежі, в яку всі люди з приходом зими одягаються. Це не змова, не ор.анізований приказ, чи „ідеольоґічне посвоячення" каже людям в зимі одягатись у тяжку одежу, тільки зверхні елементарні сили, себто студінь. В подібний спосіб всі народи нині мусять впроваджувати в себе певні суспільні реформи, які дуже до себе подібні, без огляду на те, чи в них є диктаторська система, чи демократична. Цею зверхньою, „елементарною" силою, що змушує народи до тих реформ є: зріст населення, складність економічної системи, поділ промислу і працюючих на спеціялізовані галузи, взаїмна залежність тих галузей, залежність робітника від фабрики, загально поширена економічна недуга — безробіття. Чимбільше людей живе на даній території, тим більше законів потрібно, щоб реґулювали їх взаїмне співжиття та усували між ними тертя. Вслід за тим приходить обмеження суспільної свободи. Наша суспільність так устроєна, що один член у величезній мірі узалежнює своє життя від другого члена. А це змушує навіть демократії впроваджувати в себе ріжні обмежуючі закони і „реґляментації".

Але хоч годі заперечити подібність між великою частиною фашистівського законодавства і нашого демократичного, то проте між одним і другим є основна ріжниця. Першусього фашистівське законодавство опирається на диктаті одного чоловіка, найвище кількох осіб із гурта його вибранців. Демократичне законодавство випливає з волі народу; воно затверджене парляментом, чи конґресом народніх вибранців.

Але тут треба таки бути обережним. Бо в своїх початках диктатури також руководились чисто демократичними засобами. Гітлер прийшов до влади на основі демократичної німецької конституції. Він у загальних виборах здобував чимраз більше місць в німецькім Райхстаґу, доки не осягнув більшости і не всадовився законно. Щойно тепер він викинув демократичні способи влади і проголосив себе сталим диктатором. Він виходив і далі виходить зо заложення, що замісць що кілька літ давати йому новий мандат на владу, німецький нарід дав йому той мандат раз навсе.

Обдурювати себе і нарід в той спосіб, як це роблять европейські диктатори, належить до слабости людської природи. Але є люде грішні також і в демократичних системах і можуть собі деколи подумати, що нарід дав їм мандат влади до кінця їх життя, чи навіть дав право цей мандат передавати іншим. Цього саме побоює нині чимало американців. І з тих мотивів вони викликують чуйність серед суспільности проти диктатури. Хоч у багатьох випадках їх закиди на адресу теперішньої адміністрації неоправдані та перебільшені, проте вони роблять добру суспільну услугу, що перестерігають перед небезпекою диктатури. В той спосіб вони знеохотять тих державних мужів, які може й плекають нишком мрію про диктатуру, від цього роду замірів. А також заставлять тих, що несвідомо прибирають ролю диктаторів, якслід зревідувати своє сумління. Коли цілий нарід якслід настроєний проти диктатури, то навіть колиб та диктатура внаслідок надзвичайних подій, як ось війна, прийшла, вона довго не потреває, бо нарід диктатора скоро усуне.

Алфальфа (люцерна) відома була в середущій та південно західній Азії. До Злучених Держав спроваджено її з Чіле.

Ореґон був першим стейтом у Злучених Державах, що завів податок від ґазоліни. Перший такий податок заведено в 1919 році.

Перед страшним вибухом у 1631 році, коли то згинуло до 18,000 осіб, Везувій був нечинним через 5 століть.

Пересічний ц и в і лізований чоловік, маючий 70 літ життя, перевів 5 літ свого життя на їдження.

ВІЙНА Й РОБІТНИЦТВО

(Від кореспондента з Канади).

Джан Дж. Вайнент, бувший губернатор стейту Ню Гемшир, опісля директор Міжнародньог Бюра Праці, передше в Женеві, а тепер при універнитеті МекҐил у Монтреалі (Канада), є одним з признаних авторитетів у робітничих справах. Тепер він ось так відповітає на питання, які наслідки має війна для европейського робітництва:

1. вересня 1939 р. Гітлер, промовляючи в німецькім парляменті, сказав таке: Минає тепер шість років, як я почав роботу для оборони Німеччини. Понад 90 біліонів марок видано на цю оборону, цебто на військо і збросння.

Коли це замінимо на американські гроші, обчисляючи по дуже уміркованім виміннім курсі, то одержимо суму, що буде перевищати всі припаси золота, які нагромаджено в Злучених Державах ($22,000,000,000). На таку велику частину цілого державного доходу Німеччини зістав обнижений життєвий і клясовий стандард тої нації, або кожної іншої нації, що пробувала би дорівняти німцям в ділянці оборонного збросння. Це пояснює, що треба брати буквально домагання Ґерінґа: кулі замісць масла! У часі миру лиш уряд, що був зорґанізований насильством, а не за згодою населення міг би був допустити до такого сильного бідування, спричиненого ось таким видаванням гроша на военні ціли. Такі обставини були нічим іншим, як заведенням получення карної системи середніх віків з модерною машиною технольоґії, причім населення підчинено абсолютній волі диктатора.

Дещо про ті зміни на гірше знаємо з щоденної преси або з передачі через радіо. Але як багато здає собі справу з того, що брутально зліквідовано соціяльні користи, які здобуто зусиллями, що тривали цілі літа. Зліквідовано не лиш політичне провідництво в розбитих демократіях. Та сама доля стрінула і робітничих провідників. Знищено промислові юнії, й орґанізації праледавців, як також парляменти. Колективні умови в диктаторських краях скасовано. Управильнення годин праці цілковито перестало існувати. Скалю платні зредуковано. Кошти життя збільшались, стандард життя маси працюючих чоловіків і жінок ступнево обнижувано. При спробі представлення частини з того, що спричинила і спричиняє війна для робітничої кляси в Европі, треба доконче пригадати собі на хвильку цей стан, який існував перед війною. В часі, коли аґресивні нації зброїлись до війни, демократичні держави старались задержати горожанську свободу свого населення й піднести стандард життя робітничої кляси.

Багато зроблено для здійснення тих цілей. Уміркований але стале збільшення державного доходу і високости робітничої платні, більше справедливе розпреділення покупної сили, завдяки соціяльному обезпеченню і законам публичного добробуту — усе те докази, чим займались демократичні краї континентальної Европи, заки війна приневолила їх до змін. Аж до того часу, крок за кроком, при помочі неустаючого зусилля згадані краї потрапили вибудувати соціяльну структуру, що охороняє обичайність і достоїнство чоловіка. Ця будова включає ограничення годин праці в промислі і торговлі, охорону жінок-робітниць і дітей, охорону здоровля і безпеки робітників, винагороду за нещасливі випадки в промислі і недуги, викликувані заняттям, систему старечих пенсій і пенсій для вдів і сиріт померлих робітників, мировий суд у спорах в промислі і полагоду робітничих обставин через гуртові умови.

Членство в Міжнародній Федерації Промислових Юній, найбільшій міжнародній орґанізації робітників, виносило в 1939 р. двацять один міліонів.

Це положення цілковито змінилося через наїздника. Діяльність промислових юній цілковито знищена в Німеччині, Австрії і Чехословаччині й у підбитих демократичних державах. Усе, за що побивався рух вільних промислових юній — як право, щоб бути вислуханими, нараджуватись і вести переговори — усе те скасовано. Ті права були забезпечені конституцією міжнародньої робітничої орґанізації, основаної в 1919 році для скріплення соціяльної справедливости.

У великій Британії, останній підпорі демократії в старім світі, зорґанізоване робітництво приняло свобідно, з власної волі і в повнім порозумінню зо своїми працедавцями, примусовий мировий суд і відібрання законности страйкам і льокавтам (змовам підприємців) на час війни. Це поступовання опирається на їхній свідомости того, що тепер усі справи залежать від спроможности державної оборони. Британські юнійні робітники самі ухвалили приняття закону Оборони, що творять найдрастичнішу владу, яку вільний нарід може переляти на свій уряд.

Ця влада включає повновласть контролі над всіми особами і над всею власністю, право конскрипції праці і реґулювання обставин заняття, контролю над банковістю і фінансами і накладання податку на надзвичайні зиски в висоті 100 відсотків. Секретаріятові праці і Нац. Служби поручено створення нової арбітраційної ради для вирішення спорів у робітничих відносинах.

Від висліду теперішньої боротьби між Великою Британією і націвською Німеччиною залежить будуччина робітників і робітничого руху в Европі. Якщо Велика Британія програє, ціла західня і середуща Европа перейде під тоталітарну владу, яка знищить усі користи, осягнені на протязі 150 літ боротьби і посвяти і поставить американського робітника в фронтовім оборонім ряді.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ І.

(57)

— „Дак оце він, той необачний Сагайдачний, що проміняв жінку на тютюн та люльку, — крутилися Павлові в голові слова славної пісні про завзятого гетьмана запорозького. — Але то, мабуть, тільки в жарт складено пісню, бо на необачного він ані трохи не скидається, — навпаки, швидше на дуже обачного, та ще й мудрого, та ще й з сильною, залізною рукою. Гляне, то аж мороз поза шкурою"...

Так із канівського гультая Похиленка Павла зробився братчик січовий Павло Жбурляй. Потрапив до „славетного запорозького гнізда лицарського саме в найгарячіший час. З наказу королівського Січ готувалася до війни з турками, але поки запорозьці споруджали чайки й запасалися всім, що треба було для морського походу, Річпосполита польська раптом прийшла до згоди з султаном, щось йому заплативши, — мовляв, на тобі, чорте, груш, та мене не руш! — але запорожці на це не вважали: зібравшись на нараду січову, постановили одностайно розпочате діло довести до належного кінця: нехай сбі, мовляв, король мириться або воює — на це його королівська воля, а воля товариства — й цим разом іти боем на бісурменів, а не сидіти та нудитись без лицарського діла по курінях. Та й шкода тієї велетенської праці, що пішла на лаштування походу: самих чайок споруджено було півдругаста, в повному риштунку, та козацтва для них рихтовано піввосьма тисяч — що з ним робити? Розпустити? Але не тим духом від нього дхне. А до того ще одержано певні звістки, що під Очаковом стало кількадесять турецьких галер, що вони не прийшли, звичайно, з хлібом-сіллю до січового товариства: і не зчуєшся, як турки висадять військо та підпливуть на човнах та сандалах Дніпром під самісіньку Січ Запорозьку.

Отже, на Січі кипіло, як у казані: братчики готувалися до походу, латалися, запасалися кожен усякими потрібними в поході дрібницями, чистили й гострили зброю тощо. Пяних ніде ані однісенького: грізне око „необачного" сягало всюди, й горе тому жидові, вірменинові чи грекові на „шамбаші", на тому базарі за січовим валом, коли він, жаденний шинкар, не вдержиться й продасть нерозважному, нездержливому братчикові кухоль горівки, — годувати йому раків у Дніпрі бібілим тілом своїм; та й братчикові тому не з медом буде: погодує він комарів та ріжну іншу комаху своєю крівцею, коли його. голісінького, прикують до гармати. Бородатий кошовий не любить жартувати й за військового стану вмів тримати своїх буйних лицарів рукою залізною.

Павло брав у всій цій метушні найближчу участь, дивуючи всіх своєю запопадливістю, своєю відданістю новому для себе ділу, але ніколи не висувався наперед: мовчазний, сміливий, поважний у роботі, він соромився й ніяковів коли хтось із старших звертав на це свою увагу, навіть сердився й від ухвального слова ховався за спини братчиків, ніби хотів тим зазначити, що сам він ніщо, що діла довершує вся громада. Робив так, наче роботою бажав розбити свою глибоко затаєну тугу. Братчики, що оце свіжо побували на Україні, в Каневі, й вернулися на Січ із Павлом, догадувалися, яку тугу розбивав молодий козак у роботі; а іншим здавалося, що новак своєю запопадливістю хоче прискорити вихід у море, що його ще ніколи не бачив, і горить поривом швидше зчепитися з турком: вони посміхалися ласкаво в уси, але не зачіпали словами, щоб не бентежити соромливого молодика: з часом, мовляв, уговкається, вгамується, молода потуга, стане твердішою, але й рівнішою, а на юнацьке завзяття накинеться вуздечку розважности; а покищо — нехай потішиться, аджеж йому увдивовижу!...

Цілаж правда була в тих і других разом. У роботі Павло топив свою тугу за тим, що блискучим сном промайнуло ще недавно в його зеленому житті, й уводночас квапився винести тую тугу свою на буйні хвилі в море й пустити нагонцем за вітром й безкраї простори. Тісно їй було за валами січовими в людних курінях громадських. А що туга тая не кидала юнака й у роботі, це не тяжко було помітити по його задумі, що врядди-годи опановувала козака просто серед роботи. Траплялося, наприклад, при рештуванні чайок гарматами, звалить Павло на себе сам цілу гармату, як мішок полови, несе, несе по сходах із берега на чайку й раптом зупиниться в задумі на хвильку, поки хто не погукне, щоб ішов далі або оступився й дав дорогу. Тоді, очутившись, із подвійною запопадливістю робив, що треба було.

У товариських узаєминах з усіми був однаковий, не розріжняв у велелюдному товаристві кращих, гірших, бо ще не встиг як слід розібратися в тому, що діялося довкола; був рівний у приязні до всіх і до кожного зокрема; на поглумки й жарти неуразливі сміявся або відповідав тим самим, а на зачіпки уразливі здивовано дивився на напасника й відмовчувався, тим паче, що хтось інший нагукає, було, на напасника. Але останнє траплялося дуже рідко, бо сливе ніхто з братчиків не почував до безхитрого, лагідного юного велетня ворожнечі й неприязні; та й те ще, що знали вже, за що його сам кошовий продразнив Жбурляєм. „Цур і пек йому, жовтодзюбому! думав усяк, хто любив заїдатися з товаришами, — цього зачепи тільки: дошкулиш — печінки відібе..."

(Дальше буде)

НА РІЖНІ ТЕМИ

Є ВОЛЯ ЧИ НЕМА?

Д-р Николас Морей Ботлер, президент Колюмбійського університету, виступив оноді з промовою, що знайшла відгук широко поза мурами цього університету. Говорив він про так звану академічну свободу, під котрою звичайно розуміється признану вченим свободу виголошувати в наукових установах такі погляди, які вони вважають за правдиві. При тім Ботлер сказав слова, котрі просто всі, що їх читали, взяли за обмеження цеї свободи; люди дочиталися в його словах, що він як президент університету не хоче признати професорам права мати свою думку про питання краєвої оборони. Наприклад, професор, що має фашистівські погляди, мав би зрезиґнувати з професури.

Проти такого розуміння академічної свободи виступили навіть професори Колюмбійського університету. Ґрупа цих професорів вислала Ботлерові лист з протестом, і цей лист опублікувала. У своїй відповіді д-р Ботлер каже, що він зовсім так своїх слів не розумів, як це взяли професори.

Не розсуджуючи справи, хто має слушність, д-р Ботлер чи професори, все таки не від речі було би спитатися: чи не можна би ждати від начальника великого університету принаймні стільки, щоби він висказував свої думки так ясно, щоби люди їх розуміли якраз так, як він хоче.

АРГУМЕНТ КАРТОФЛЕЮ.

Доносять до „Ню Йорк Таймсу", що, коли републиканський кандидат Вендел Л. Вилкі візджав оноді до Бостону, хтось кинув на нього картофлею. Не був це перший випадок того роду; раз хтось кинув каменем на його поїзд, іншим разом помідором.

Тижневик „Ню Репоблик" каже про цю справу: „Навіть найнижчий перекупець має право висказувати свої думки без нараження себе на того роду грубости, а тим більше кандидат на найвищий уряд краю".

Тижневик „Ню Репоблик" заявився різко за вибір президентом Рузвелта.

СВОБОДА СЛОВА В ДЖЕРЗИ СИТІ.

Підчас своєї кандидатської кампанії виголосив Вилкі одну промову в Джерзи Сити й в ній гострими словами виступав про міського посадника Гейґа.

Ліберальний „Ню Репоблик", різкий прихильник Рузвелта, каже з того приводу: „Це, що адміністрація Рузвелта не розвязалася зовсім від пана Гейґа, є одною з найчорніших сторінок історії цеї адміністрації".

Прихильники Вилкі підчеркують з натиском, що Вилкі проти думки заряду партії відрізався різкими словами від допомоги з боку о. Коклина.

ХТО ПОПУЛЯРНІШИЙ.

Президент Рузвелт вибрався під конець минулого тижня в ті околиці стейтів Пенсилвенії й Огайо, в котрих недавно відбував свою кампанію републиканський кандидат Вилкі.

З приводу цих відвидин каже кореспондент „Ню Йорк Таймсу" Чарлз Герд: „Деякі обсерватори кажуть, що Рузвелта витали тепліше, ніж Вилкі, головно в бідніших частинах міст". Це вказувало би на ширші симпатії населення для Рузвелта та на його можливий вибір.

Замітно, що таку новинку подає часопис, котрий у своїх редакційних статтях пише проти кандидатури Рузвелта. Та це редакційні статті, де редакція висказує свої опінії, а там-то новинкарські стовпці, де редакція своїх думок не висказує, а подає факти. Чесна редакція подає факти такими, якими вони є, а не такими, якими вона хотіла би їх бачити. Що вона хотіла би бачити, це вона висказує в своїх передовицях.

ЧОГО ВОНИ НЕ ЛЮБЛЯТЬ.

Комітет, що прибрав собі назву „Комітет для Оборони Америки через Поміч Аліянтам", вислав до президента Рузвелта й до членів обох палат конґресу телеґрами з домаганням, щоби уряд натиснув на німецький уряд, щоби цей відкликав зо Злучених Держав надвишку своїх представництв, бо, мовляв, більшість німецьких консулятів це люди, заняті лише пропаґандою.

Зо самого донесення важко вгадати, на стільки зменчення сил по німецьких консулятах мало би тут помогти. Що перешкаджає німецькому урядові наняти приватних пропа.андистів?

ОБОРОНЦІ ПОКРИВДЖЕНИХ.

Доносять з Будапешту, що Мадярщина відкликалася до держав берлінсько-римської оси, щоби вони вирішили заплутане питання меншостей у Румунії й заступилися за мадярами, котрих переслідують румуни.

Цей відклик Мадярщина заставляє нас запитатися; чи не апелювала Мадярщина до Німеччини й Італії за оборону мадярської менчости в Карпатській Україні, чи не просив Горті Гітлера й Мусолінія заступитися за мадярами, переслідуваними українцями?

НЕМА ТО ЯК У ДИКТАТУРІ.

Московські ґазети подають, що сьогорічний збіжевий сезон покінчився славно: фарми виконали начеркнену програму на 99.99%. Себто не доставлено з наміреної скількости збіжа лише один бушель на кожних 10,000 бушлів.

Це справді великий досяг, одначе не знати, чи фармерства, чи просто державної бухгальтерії. Бо що перешкаджає урядові написати „99.99%"? Коли лиш уряд має всі дані в своїх руках, хто може сказати, що справа мається інакше? Може собі уряд брехати, скільки захоче.

А що він сказав „99.99%", коли він міг сказати просто „100%", цеж кожному в Америці повинно бути ясно: чи ви думаєте, що як кравецька фабрика каже, що сукня коштує 6 долярів 98 центів, то вона справді так до цента коштує? Звісно, ще лише так сказано, щоби враження зробити, що тут ціна дуже докладно обчислена й не жадається ні одного пена більше, ніж треба.

ЩО ЛЮДИ РОБЛЯТЬ ПІД БОМБАМИ.

До одного нюйорського тижневика висилав її кореспондент письма з Анґлії про те, як там живуть люди під обстрілом німецьких літаків. Тепер ці листи видано осібною книжкою. Є в ній між іншим згадка про одну анґлійку, що служить у летничій службі, а в вільних від занять хвилях читає повість „Виноград Гніву" про життя мандрівних фармерських робітників в Америці.

Згадується мені ця замітка, коли чую про те, що в одній великій українській кольонії в Америці є гарно зібрана українська бібліотека, але з українців чомусь ніхто з неї книжок читати не береться.

Сказав би може хтось, що якби на наших людей бомби падали, то й вони читали би. Та я не знаю, чи воно так. Відай треба навчитися книжки читати, як бомби не падуть, бо, як уже почнуть падати, то хто не навчився читати, вже не навчиться.

Осип Стеткевич.

ЗА ОДНУ ЛІТЕРАТУРНУ МОВУ

За одну літературну мову почав був боротися проф. д-р Іван Огієнко в місячнику „Рідна мова, науково-популярний місячник „присвячений виключно українській мові" (виходив цей місячник від 1922 року аж до розвалу Польщі в 1939 році). „Рідна мова" викликала велике заінтересування за одну літературну мову і почато в пресі ширити вивчення української мови.

За „одну літературну мову" я збираюся отсе написати коротко про зділані мною українські помічення з усіх усюдів. Це не буде наукова студія, а тільки поодинокі окремі слова, що дотичать „одної літературної мови".

„Рідне слово, початкова граматика української літературної мови" на сторінці 55-тій написано ось таке поучення: „Пишучи оповідання, чи щобудь, треба добре памятати оці 12 наказів: 1. Нічого не пиши, наперед добре не обдумавши. 2. Коли чого не знаєш, запитай тих, що знають,. 3. Хто поспішиться, пишучи, той нічого доброго не напише. 4. Написавши, добре виправ, і перепиши знову. 5. Коли пишеш відповідальну річ, то виправ щонайменше тричі й тричі перепиши. 6. Пильнуй писати тільки літературною мовою. 7. Пишучи, пильнуй уживати цікавих слів. 8. Багатий словник твого писання показує про багатство твого духа. 9. Не повторюй однакових слів у сусідніх реченнях. 10. Що напишеш, перечитай собі голосно, — чи добре бренить. 11. Коли пишеш поважну річ, назбирай перше потрібного матеріялу, добре все обдумай і аж тоді сідай писати. 12. Памятай, що тобі подобається все, що ти написав, навіть нісенітниця, тому ти сам не суддя написаному; пильнуй, щоб твоє писання подобалося іншим".

Осьтаке поучення добре буде вивчитися напамять.

Я наперед подам тут російські слова, що вживають їх в українській мові, не відомі того, що ті слова мають інакше закінчення або якось інакше звучать по українськи:

По російськи:	По українськи:
авантюрист	пройдисвіт
антихрист	анцихрист
банда	банда, ватага, зграя
бандит	розбійник, розбишака, харциз, харцизяка, опришок
банкет	бенкет, учта
баритон	баритон, підбасок
бедра	стегна, кульша
безбережний	безкраїй
безоглядний	необачний
безоружний	беззбройний
безсердечний	немилосердний, лютий, жорстокий
безсильний	безсилий, недужий, кволий, охлялий, немощний
берлин	берлин
благовіститель	благовісник
блиск	блиск, лиск, бляск
блеять	бекати, мекати
близкій	близький, деналекий
блин	млинець, блин, блинець
богатий	багатий, грошовитий
богатирський	багатирський, лицарський
богохуленіе	блюзнірство
богохульник	блюзнір, блюзник
боз	бузина
болотнянний	багнистий, болотяний, багнявий
борба	бороття, боротьба, борня
боярин	боярин, пан, вельможа
бистрий	швидкий, прудкий, дикий, шпаркий
вдумчивий	вдумливий
верховодец	верховода
верхом	верхом, горою, з верхом
верхом	верхом, верхами
вечер	вечір
взаїмность	взаємність, обопільність
взволнований	зрушений, збурений
взгляд	погляд, згляд, взір, позір
видимо	видимо, очевидьки, явно
виноватий	винуватий, винний, винен
витать	вітати
витязь	лицар, козарлюга
включительний	включний
вкруг	навкруги, кругом, навкруг, довкола
вмісто	замісць
внутрішній	внутрішній
внутренности	нутрощі, тельбухи
внутренность	нутро, середина
внішній	верхній, околишній, заграничний
во	у, в, до, з
воїн	вояк, войовник
вон	геть, пріч
вонь	сморід
вошва	нужа
все (читається „всьо")	все, усе
всегда	завжди, завше, завсіди
вскорі	скоро, незабаром, небавом
в	у, в, до, на, ув
випечатать	видрукувати
випуклость	опуклість, опука
глумительний	глумливий,
глупий	дурний, безглуздий
горожанин	городянин, городянець
горяченький	гаряченький
горячка	гарячка,
гражданин	громадянин
грамотний	письменний
двуличний	лукавий, нещирий, хвальшивий
договор	умова, уклад
дозрілий	доспілий, спілий, достиглий
докучливий	набридливий, бридливий, уїдливий
долой	геть, пріч, до долу
домащній	хатній, домовий, свійський
досада	досада, прикрість, пересердя, злість
дотла	зовсім, геть-чисто, до тла, до решти, до щенту до ноги
драпь	сміття, нечисть, погань, негідь, ледащо, паскуда
дурак	дурень, дурник, йолоп
дурно	погано, кепсько, зле, гидко, паскудно, млосно, нудно
если	коли, як, якщо
есть	є
ехидний	лукавий, злий, лютий
еще	ще, іще
жара	жарота, сепка, спекота
жвачка	жуйка, жвак
железа	залоза
желізний	залізний
жена	жінка, дружина
женщина	жінка
заблеять	замекати, замекекати

(Далі буде).

РЕЄСТРАЦІЯ ЧУЖИНЦІВ І ЗАКОН ПРО ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ

(Чоловіки - чужинці між 21 і 35 роками життя мусять повинуватись обом тим законам).

Департамент справедливости щойно опублікував заяву Е. Ґ. Гарисона, директора реєстрації чужинців, вказуючи на те, що всі мущини - чужинці в поборовім віці мусять повинуватись приписам обох законів, цебто щодо реєстрації чужинців і військової служби.

Закон про реєстрацію чужинців вимагає, щоби усі чужинці зареєструвались перед днем 26-го грудня 1940 року. Закон про військову службу вимагає, щоби усі мущини-чужинці в поборовім віці зареєструвались в дні 16-го жовтня 1940 року.

Реєстрація побору буде відбуватись у призначених місцях, місцевих поборових бюрах, коли реєстрація чужинців відбувається у почтових бюрах.

„Той факт, що не-громадянин зареєструється після закона про військову службу, коли він у віці між 21 і 35 включно", каже Е. Ґ. Гарисон, „ніяк не звільняє його від обовязків приписаних законом про реєстрацію чужинців. Так само, коли він зареєструється згідно зо законом про реєстрацію чужинців, то це ще не значить, що він є звільнений від реєстрації, котра відбудеться дня 16-го жовтня 1940 р., згідно зо законом про виборну службу. Хто не повинується буть котрому з тих федеральних законів, буде строго покараний".

Е. Ґ. Гарисон також заявляє, що новий закон званий „Нешенелиті Код", котрий щойно перейшов обі палати Конґресу і жде на підпис президента, не має нічого спільного з програмою реєстрації чужинців. Новий закон матиме силу по упливі 90 днів від підпису президентом. Тому той закон увійде в життя аж по реєстрації чужинців, котра скінчиться дня 26-го грудня 1940 року.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

В справі військової реєстрації.

В середу, дня 16. жовтня відбудеться загальна реєстрація мущин, від 21 до 35 року, в справі військового побору. Відбудеться по всіх публичних школах міста Ню Йорку, від 7. години рано до 9. вечором. Для тих, що не вміють англійської мови, будуть переводчики. Для українців призначений адв. Михайло Радик, що має постаратись про українських перекладчиків для реєстраційних урядів у тих частинах міста, де живуть українці. Інформації подає канцелярія адв. М. Радика: 401 Бродвей, Ню Йорк, Н. Й.

ІТАЛІЯ І ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ

РИМ. — Італійська преса вдарила в один тон з нагоди промови през. Рузвелта в Дейтон, Огайо. З того, що вона пише, виходить, що відносини між Італією і Злученими Державами будуть щраз більше погіршатись, бо през. Рузвелт ніби рішений „втягнути американський нарід до війни", а загал, як виходить, стоїть при Рузвелті, який певно буде знову вибраний президентом. Далі пишуть, що це ясне, що през. Рузвелт є проти політики замирення, а за дальшу боротьбу і повну допомогу Анґлії. А це означає, пишуть ґазети, що през. Рузвелт ніяк не хоче зрозуміти „справедливих домагань Німеччини й Італії".

Більше нещасливих випадків трапляється в осени, ніж в інших порах року.

Туберкульозу хребта зауважано в людських кістяках, що мають понад 10,000 літ.

У кроплі води знаходиться около 200 міліонів молякулів (дрібних частин).

Новоспечені бохонці хліба в Сибірі переховується в той спосіб, що їх виставляється на замороження надвір, а коли їх потребується, приноситься до хати й розгрівається.

Понад 75 відсотків усіх нещасливих випадків трапляються, коли дороги є сухі, а понад 85 відсотків, коли є ясна погода.

Не роби річей вигідними для себе в той спосіб, щоб були невигідними для інших.

(Китайське прислівя).

ВПРАВИ „ДЖІ-МЕНІВ". — На стрільниці в Квантико, Верджінія, що належить до відділу маринарів, вправляються в стрілянні аґенти федерального розслідного бюра, популярно звані „джі-мени". Вони стріляли кулями, що показують свою дорогу

ПРОБЛЄМИ РЕЄСТРАЦІЇ ЧУЖИНЦІВ

Загальна Рада видала цінну брошуру в котрій обговорено всі проблєми реєстрації.

Всі ті не-громадяни, котрих заскочили многі неясні питання, які виринули з закона про реєстрацію чужинців, можуть знайти чимало відповідей у брошурі на 64 сторінок друку під заголовком: „Реєстрація Чужинців — інформаційний підручників для чужинців та їх дорадників", котру видано заходами і коштом Загальної Ради для Американської Єдности.

В тій брошурі подано інформації про те, які властиво відповіді мусить подавати кожний чужинець підчас реєстрації. Досить широко обговорено питання про можливі наслідки з відповідей, таких як наприклад тих, котрі відносяться до заняття чужинця, його загальної діяльности і членства, а також кримінальних рекордів, якщо такі були. Там зазначено теж, що деякі суди останніми роками вважають Комуністичну Партію за одиноку організацію приналежність до котрої становить достаточну причину до депортації. Также підчеркнено, що чужинці обовязані згадувати про свою діяльність та членство тільки за останні пять років до реєстрації.

Для чужинців, котрі нелегально перебувають у Злучених Державах, є присвячений довгий розділ для отвертої дискусії про ті наслідки, які можуть прийти з реєстрації, або через занедбання зареструватись. Там говориться про те, що хто є льояльний і живе по приписам законів від часу свого приїзду, той може залегалізуватись, коли виїде до будькотрого найближчого краю і звідтам поверне до Злучених Держав легально. Вказано теж, що внаслідок теперішньої війни, імґрація з Европи майже здержана і для того іміґраційні квоти з ріжних країв не виповнені. Брошура також виясняє справу, що головний прокуратор дістав припоручення не видавати присудів на депортацію таких чужинців, від котрих економічно залежать їх подруги, родичі або малолітні діти.

Окремий розділ обговорює питання хто уважається за чужинця, а хто за громадянина, що повинно вияснити сумніви тих людей, котрі непевні того, чи вони є громадяни. Інший знова розділ обговорює справу, де чужинці можуть дістати совісні і точні інформації та поради, а також моральну поміч. Брошура остерігає чужинців, вияснюючи, що „на жаль часто подибуємо чимало таких одиниць, котрі пробують ужити реєстрації чужинців на обман і визиск чужинецького населення. Чужинець не мусить нічого нікому платити за те, щоби дістати потрібні інформації чи моральну поміч. Навпаки, чужинець повинен відноситись з недовірям та підозрінням до кожного, хто намагається дати йому якусь поміч за гроші". Зміст закона реєстрації чужинців, інформації відносно іміґрації, чи поради як стати американським громадянином — це інші поради брошури.

Згадані брошури продаються по пятнацять центів від штуки. Замовлення враз з повною належитістю треба слати на таку адресу: Common Council for American Unity, 222 Fourth Avenue, New York City.

СКРЕНТОН І ОКОЛИЦЯ!

ПОВІДОМЛЯЮ СКРЕНТОНСЬКІ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗУ: 123, 144, 159, 162, 208, 229, 280, 408 і 449, А ТАКОЖ ВІДДІЛИ З ОКОЛИЦІ

—: ЩО :—

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

—: відбудуться :—

В НЕДІЛЮ, 20. ЖОВТНЯ (OCTOBER 20, 1940)

В ГОДИНІ 7. ВВЕЧІР

В УКРАЇНСЬКІМ ГОРОЖАНСЬКІМ КЛЮБІ

608 LACKAWANNA AVE., SCRANTON, PA.

Прошу всіх урядників і членів прийти на ці збори. На зборах можуть бути приявні й нечлени. В орґанізаційних справах буде говорити головний предсідник **М. Мурашко.** 241, 243

О. Запоточний,
гол. радний У. Н. С.

Едвард Жарський.

„СИСТЕМА ПРИРОДИ"

(SYSTEMA NATURAE" ЛІННЕЯ).

Минає 250 літ від появи книжки шведського природникаЛіннея п. н. „Система природи". Була це книжка, що зреволюціонізувала цілий світ. Свій вплив зберегла вона майже до 1900. р.

Щож це була за книжка, що так довго впливала на творчість і працю поколінь?

Був це нарис методичного спису ростин, звірят і мінералів. Про її глибокий вплив на тодішнє життя й велику читальність найкраще свідчить те, що до 1768. року вона діждала дванацятьох видань!*).

Щоб зрозуміти, яке значіння мала ця книжка, треба поглянути дещо на той заколот, що панував у науці природознавства до появи ліннеївської „Системи Природи".

В тих часах природничі науки — хоч розросталися, але ставили щойно свої перші кроки. Всі відкривали що раз то нові звірята чи ростини, описували їх докладно, створювали писаний музей. Але це все мало одну хибу. Велитезна кількість гатунків звірят і ростин, що раз новіші форми, що їх відкривали подорожники й природники — створювали великий заколот у означуванні поодиноких звірят чи рослин. Не було відповідної методи в упорядкуванні й означуванні назвами поодиноких творів. Бракувало „спільної мови" для всіх учених. Сі самі звірята, чи ростини мали в тому самому навіть краю різні назви. З другого боку, бували різні ростини, чи звірята, що мали ту саму назву!

Треба було найти якийсь спосіб ясно й докладно — а що важніше: проглядно означити, а радше систематично списати звірята й ростини. І саме Лінней це зробив, то й не диво, що він став тим реформатором природничого знання. Він винайшов ту „спільну мову" природників, дав природничим наукам у всіх краях підставу для міжнародного порозуміння.

Від його часів досі на означення ростини чи звірятка вживаємо подвійного назовництва. Найкраще зрозуміємо це на прикладі. Звірята, подібні одне до одного, такі, як лев, тигр, леопард, рись, дикий кіт, він злучив під спільну, родову назву „FELIS" і до кожного додавав його загальну (тобто породну). Тимто лев звався в нього Felis leo, тигр Felis tigris і т. д. Сучасні зоольоґи відкриваючи нові ґатунки — додавали н. пр. до рися з Канади — Felis canadensis і т. і. Подібним способом — звірята споріднені з псами, сполучив він у окремий рід, званий „canis" а поодинокі породи назвав: canis lupus — вовк, canis vulpes — лис і т. і. Це просте назовництво заняло відтоді місце попередніх. Відтепер японець, американець чи африканець знали вже, як виглядає звіря так і так назване. Крім того, нова назва вказувала на родову подібність і породну суттєвість. Такі самі закони обовязують і в ростинній систематиці.

Лінней знав, що його нарис систематики ростин штучний. Тимто старався укласти природну систематику, основану на правдивому посвоєченні ростин. На жаль, цеї праці він не встиг скінчити, а полишилися лише деякі вривки.

Лінней лишив чимало книжок із поля природознавства. Він перший ясно й докладно, а що важніше: найкоротшими словами описував усі ростини. Досить буде вказати, як він означував лісову троянду: "Rosa silvestris vulgaris, flore odorata incarnato" — (лісна звичайна рожа, запашна, з квітами барви тіла).

Тут не місце на наукову критику його творів. Наше бажання було пригадати читачам декілька хвальних картин з творчости цього великого вченого. Для повноти згадаймо ще кілька дат з його життя.

Лінней (Лінне) (з латинська: LINNAEUS) народився 1707. р. в Расгульті, сином пастора. Дійсне ймення його предків було Ігномарсен, але опісля змінилось на LINDELIUS (від високої липи, що росла в їх околиці). У вселюдній школі вчився не нато добре, так, що батько хотів віддати його до шевця. Але один із лікарів стримав батька від того і хлопця заохотив вчитися медицини. Спершу у Упсалі, опісля в Голяндії. Лінней вивчає медицину. Його знання ростин було таке велике, що йому доручено викладі ботаніки на місце старого професора.

В 1732. і чергових роках він переводить у Ляпляндії досліди над життям ростин, при чому збирає багато зразків до музею в Упсалі. Опісля їде до Голяндії, де стає доктором медицини. 1738. р. Вертається до Швеції, а 1741. р. поклинують його на професора анатомії в Упсалі. 1757. р. надають йому шляхоцтво, й відтоді він зветься вже Лінне. Умер 10. січня 1778. р. в Упсалі професором тамошнього університету.

*) Перше видання появилося в Лейдені, в Голяндії; формат її був невеликий (фоліо), а всіх сторінок було 12, зате чергові видання були щодо величине менчі й щораз грубші.

РЯДИ, ЩО РІДНУТЬ. — На „золотому зїзді" ветеранів конфедерації в Вашинґтоні найстаршими учасниками були: генерал Говел (на ліво), котрому минуло 95 літ життя, та ґенерал Кенеді.

ЯПОНСЬКЕ НАПРУЖЕННЯ. — Японський амбасадор у Вашинґтоні на пресовій конференції. Амбасадор викручувався загальними фразами й не сказав нічого.

ТАРЗАН, ч. 129. Осліплені.

З ліса висунувся піратський розвідчик, з „чудотворним світлом" у руках, яке відінсті було нічим іншим, тільки електричної ліхтарнею.

Залім взяв світло з рук пірата і повернув його осліплюючі проміні на диких воїнів, щоб у той спосіб їх осліпити.

Малпо-люд знав, що він пропав, коли Залімові вдасться осягнути контролю. „Діточі чари", закликав Тарзан. „Я розвію їх".

Він копнув вгору ногою і витрутив світло з рук Заліма. Лямпа впала і розбилась. Воїни закликали триюмфуючим голосом.